

Designing Research Literacy Curriculum Model for Islamic Azad University Students

Mansoureh Tanabod: Ph.D. student, Department of Educational Sciences, Islam Shahr Branch, Islamic Azad University, Islam Shahr, Iran.

Mohammad Hajizad*: Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Neka Branch, Islamic Azad University, Neka, Iran

Zohreh Esmailzadeh: Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Islam Shahr Branch, Islamic Azad University, Islam Shahr, Iran.

Nahid Shafiee: Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Islamshahr Branch, Islamic Azad University, Islamshahr, Iran.

Abstract

Purpose: The purpose of the current research is to design a research literacy curriculum model for Islamic Azad University students.

Method: It was done using the qualitative method and based on the data theory of the foundation. In this research, the systematic approach attributed to Strauss and Corbin and paradigmatic logic were used. The scope of this research was used in the first part of all secondary sources, including texts, books, publications, related websites and existing reports, and in the second part, 18 professors and visiting professors of the field of curriculum planning in the field of research literacy were used in a targeted manner and Snowball interviews were conducted until theoretical saturation was reached. The research method was semi-structured interview and it was done according to coding. Data analysis was done in the first part with the help of secondary sources, including all texts, books and publications, in the second part, in-depth semi-structured interviews with open, central and selective coding professors.

Findings: The student research literacy curriculum model includes sixteen elements of needs assessment, goal, content, time, space, learning activity, teaching method, evaluation, materials and resources, thinking, motivation, budget, research ethics, professor's role, grouping, consequence.

Conclusion: The model obtained in the research literacy curriculum of students of Islamic Azad University of Tehran had the necessary validity.

Keywords: Curriculum, Research Literacy.

*Corresponding author: Faculty member, Department of Educational Sciences, Neka Branch, Islamic Azad University, Neka, Iran

Email: Mohammad.Hajizad@iau.ac.ir

Designing Research Literacy Curriculum Model for Islamic Azad University Students

Purpose: The University is one of the great institutions that emerged throughout human history, whose structure has been formed over many years, besides that, research is one of the pillars of countries' development, and countries that are developed have a dynamic research system and try to be future-oriented. Provide the path of growth and progress for their society. Conducting research requires finding skills and in other words, developing the level of research literacy in society and the educational system plays a very important role in the development of this type of literacy in the educated stratum of the country and it can be said that teaching research skills is the focus of attention in higher education, not only for Students who are eager to produce new knowledge and understanding, but also for those who will have access to such new knowledge and understanding in the course of their professional activities, and the skills of written communication and critical thinking are the basis of every stage or component of the research effort. The purpose of the current research is to design a model The research literacy curriculum is for the students of Islamic Azad University.

Method: It was done using the qualitative method and based on the data theory of the foundation. In this research, the systematic approach attributed to Strauss and Corbin and paradigmatic logic were used. The scope of this research used in the first part of all secondary sources, including texts, books, publications, related websites, and existing reports, and in the second part, 18 professors and visiting professors of the field of curriculum planning in the field of research literacy were used in a targeted manner and Snowball interviews were conducted until theoretical saturation was reached. The research method was a semi-structured interview and it was done according to coding. Data analysis was done in the first part with the help of secondary sources, including all texts, books, and publications, in the second part, in-depth semi-structured interviews with open, central, and selective coding professors. In this research, using the qualitative method and due to the lack of access to a similar model, the foundation's data theorizing approach was used. The first part was designed with the help of secondary sources, and in the second part, from interviews with faculty and visiting professors in the field of curriculum planning and open, central, and selective coding, the model of research literacy curriculum for students of Islamic Azad University (the study of Tehran province) was designed. The scope of this research is all the secondary sources, including texts and reports in the field of research literacy, and a snowball of 18 professors from the faculty and visiting professors of Islamic Azad Universities of Tehran province were interviewed. The basis for the selection and invitation of the professors in the research was teaching in the field of curriculum. In the interview summary section, Nvivo open coding software was used to obtain concepts, and in the second stage, axial coding was done manually. In the third stage, the main categories were selectively coded. In total, 199 concepts, 43 sub-categories, and 19 main categories were obtained in three stages of coding. In the coding process, the Strauss and Corbin method was used.

Findings: The findings were categorized with 198 concepts in 45 subcategories and 19 main categories. Finally, the model of research literacy curriculum for students of Islamic Azad University (study of Tehran province) was developed. In the open coding stage, the paragraphs of each text were coded and conceptualized. Basic concepts were extracted with the help of En Vivo software version 11. The information obtained from the analysis of the concepts of the paradigm model, some of which are listed as examples. Concepts were extracted in open coding. At this stage, the concepts are put together and placed into subcategories based on commonalities, similarities, or semantic overlap. In the third step,

these categories were manually classified into the main categories based on the paradigm components.

Conclusion: The findings of the research with the technique of graphing and writing the trajectory of the story of integrating the concepts of designing the research literacy curriculum model of the students of Islamic Azad University of Tehran province and responding to the existing research gap in this field, this issue as a phenomenon after the analysis of the findings During the process of open, central and selective coding, in the form of a paradigm model, the research literacy curriculum model of the students of Islamic Azad University was reflected and compiled with the diagram technique in the form of the model of Figure 1. To get a better description of the graph, by writing the research trajectory, the research literacy curriculum model of Islamic Azad University students was described. In developing the research literacy curriculum model for students of Islamic Azad University, strengthening thinking, creating the spirit of curiosity and research, problem-solving skills are among the causal conditions. For this reason, to create and form the phenomenon, the obstacles in each of these components should be removed. Since the curriculum model of students' research literacy with research-oriented teaching methods, networking, and interaction with other researchers and scientific institutions, create a space for criticism and hypothesizing, encouraging students to participate in learning may change. For this reason, the planners must control the background conditions in which the processes and interactions to manage the control and response to the hidden phenomenon are under control and equip the curriculum to deal with these changes in developing the research literacy curriculum model for university students. Islamic Azad is one of the causal conditions of strengthening thinking, creating the spirit of curiosity and research, problem-solving skills.

Keywords: Curriculum, Research Literacy

مجله‌ی توسعه‌ی آموزش جندی‌شاپور
فصلنامه‌ی مرکز مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی
سال چهاردهم، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۲

طراحی الگوی برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی

منصوره تنبید: دانشجوی، گروه علوم تربیتی، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اسلامشهر، ایران
محمد حاجی زاد*: استاد یار، گروه علوم تربیتی، واحد نکا، دانشگاه آزاد اسلامی، نکا، ایران
زهره اسمعیل زاده: استاد یار، گروه علوم تربیتی، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اسلامشهر، ایران
ناهید شفیعی: استادیار، گروه علوم تربیتی، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اسلامشهر، ایران

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر، طراحی الگوی برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی است.

روش: با استفاده از روش کیفی و برمبنای نظریه داده بنیاد انجام شد. در این پژوهش رویکرد سیستماتیک منسوب به اشتراوس و کوربین و منطق پارادایمی استفاده شد. حوزه این پژوهش در بخش اول کلیه منابع ثانویه شامل متون، کتاب‌ها، نشریات، سایت‌های اینترنتی مرتبط و گزارش‌های موجود بهره گرفته شد و در بخش دوم ۱۸ استاد هیات علمی و مدعو دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران در رشته برنامه ریزی درسی در زمینه سواد پژوهشی به صورت هدفمند و گلوله برفی مصاحبه شدند تا به اشباع نظری رسید. روش پژوهش مصاحبه نیمه ساختاریافته با توجه به کدگذاری صورت گرفت. تحلیل داده‌ها در بخش اول به کمک منابع ثانویه شامل کلیه متون، کتاب‌ها و نشریات، در بخش دوم از مصاحبه عمیق نیمه ساختار یافته با اساتید کد گذاری باز، محوری و انتخابی صورت گرفت.

یافته‌ها: الگوی برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان شامل شانزده عنصر نیازسنجی، هدف، محتوا، زمان، فضا، فعالیت یادگیری، روش تدریس، ارزشیابی، مواد و منابع، تفکر، انگیزه، بودجه، اخلاق پژوهشی، نقش استاد، گروه بندی، پیامد، بدست آمد.

نتیجه گیری: الگوی به دست آمده در برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی استان تهران از اعتبار لازم برخوردار بود.

کلیدواژه‌ها: برنامه درسی، سواد پژوهشی.

*نویسنده مسؤول: استاد یار، گروه علوم تربیتی، واحد نکا، دانشگاه آزاد اسلامی، نکا، ایران

Email: Mohammad.Hajizad@iau.ac.ir

مقدمه

دانشگاه یکی از نهادهای بزرگ پدید آمده در طول تاریخ بشر است که ساختار آن طی سالیان متمادی شکل گرفته است و در کنار آن پژوهش از ارکان توسعه کشورها است و کشورهایی که توسعه یافته هستند، نظام پژوهشی پویایی را دارند و تلاش می‌کنند تا با آینده پژوهی مسیر رشد و پیشرفت را برای جامعه خودشان مهیا سازند. انجام پژوهش نیازمند مهارت یابی و به عبارتی توسعه سطح سواد پژوهشی در افراد جامعه را دارد و نظام آموزشی نقش بسیار مهمی در توسعه این نوع سواد در قشر تحصیلکرده کشور دارد و می‌توان گفت آموزش مهارت‌های پژوهشی کانون توجه در آموزش عالی است، نه تنها برای دانشجویانی که مشتاق تولید دانش و درک جدید هستند، بلکه برای کسانی که به چنین دانش و درک جدیدی در مسیر فعالیت‌های حرفه ای خود دسترسی خواهند داشت و مهارت‌های ارتباط نوشتاری و تفکر انتقادی زیربنای هر مرحله یا مؤلفه‌ای از تلاش پژوهشی است (گوریس ۲۰۱۸).

به رغم تمام تاکیداتی که توسط ارگان‌های مختلف کشور به توسعه سواد پژوهشی دارند، سطح مهارت یابی در دانشجویان که باید پژوهشگرانی آگاه و مطلع و در عین حال علاقه‌مند به فنون پژوهش باشند کم است و این مساله را می‌توان از پژوهش‌هایی که در کشور انجام شده به تایید رساند. میزان مهارت‌های پژوهشی در مشاورین دانشجویی در حد متوسط بوده و بعضاً مهارت آماری آنان به صورت نامطلوب گزارش داده شده است (یوسفی و همکاران ۱۴۰۰). با مطالعه و بررسی پژوهشگر در زمینه موضوع در پژوهشها و پایان نامه های دانشجویی با این مساله برخورد کرده است ، بسیاری از پایان نامه ها به صورت کپی شده از تحقیقات دیگران هستند و یا داده‌های آنها واقعی نیست و تمام این موارد ضعف‌های نظام دانشگاهی در حوزه پژوهش است که نشان می‌دهد این نظام نتوانسته دانشجویان خود را به درستی در زمینه پژوهش آموزش دهد. حتی با نگاهی به مقالات علمی

چاپ شده نیز متوجه شد ضعف نگارشی ضعف روشی، ضعف تفسیری و سایر موارد پژوهشی و این امر خیلی راحت می‌تواند وجهه علمی کشور را تخریب نماید. در دنیای پیچیده امروز، کسب مهارت‌های پژوهشی از اهداف مهم آموزش محسوب می‌شود و در نتیجه، ادبیات رو به رشدی وجود دارد که ارزش محیط‌های یادگیری به خوبی طراحی شده را برای حمایت مؤثر از توسعه این مجموعه پیچیده از مهارت‌ها تشخیص می‌دهد. با این حال، یک اجماع واضح در مورد چگونگی تسهیل این مهارت‌های پژوهشی در حال حاضر وجود ندارد و فرآیندهای طراحی زیربنای محیط‌های یادگیری با هدف تقویت مهارت‌های پژوهشی دانشجویان همیشه به وضوح مشخص نشده است (مدنس ۲۰۲۰). پژوهش به مجموعه فعالیت‌های بدیع، خلاق، نوآورانه، نظام‌یافته و برنامه‌ریزی شده‌ای گفته می‌شود که با هدف و در جهت گسترش شناخت مرزهای علمی و کاربرد این دانش برای بهبود زندگی و به طور خلاصه در جهت نوآوری و ایجاد فرآورده‌ها، فرآیندها، وسایل و ابزار، نظام‌ها، خدمات و روش‌های جدید که در پایان منجر به رشد و توسعه می‌شود، صورت پذیرد (طالقانی و مهدی زاده ۱۳۹۵). سواد پژوهشی شامل دانش و مهارت‌های مربوط به هشت فعالیت علمی یعنی ۱. شناسایی مسئله ۲. پرسشگری ۳. ایجاد فرضیه ۴. ساخت و طراحی مجدد مصنوعات ۵. تولید شواهد ۶. ارزیابی شواهد ۷. نتیجه گیری و ۸. برقراری ارتباط و بررسی دقیق است (مدنس ۲۰۲۰). مطالعات پژوهشی بیانگر آن است که نظام آموزشی با تدوین رویکرد پژوهش‌محور در برنامه های درسی خود، زمینه را برای بروز خلاقیت فراگیران و رشد و توسعه بنیه علمی و پژوهشی آنان خواهد چید (پرویزی و عسکری ۱۳۹۸). منظور از برنامه درسی عبارت است از پیش‌بینی کلیه فعالیت‌هایی که فراگیر تحت رهبری و هدایت مدرس برای رسیدن به آرمان‌ها و هدف‌های مشخص نظام آموزشی (مدرسه یا دانشگاه) انجام می‌دهد (تقی پور ظهیر ۱۳۹۸). در واقع یک برنامه درسی کنش و واکنش سازمان

یافته‌ای است که میان فراگیر و مدرس، با توجه به دانش و مهارت مدرس، زمان، امکانات فضای فیزیکی، تجهیزات، محتوا، مدیریت آموزشی، طرح آموزشی و متغیرهای دیگر به وقوع می‌پیوندد (زینعلی ۱۳۹۵). پژوهش شامل مجموعه‌ای از مهارتهایی از جمله پیدا کردن مسئله و نیاز پژوهشی، شناخت روشهای کیفی و کمی است (ساکي ۱۳۹۹).

کم‌توجهی دانشگاه‌ها به آموزش مهارت‌های پژوهشی عاملی است که بر وقوع سوءرفتارهای پژوهشی در دانشجویان مشاهده می‌شود. بنابراین، دانشگاه باید دانشجویان خود را در هر رشته‌ای که هستند به‌گونه‌ای تربیت کند که آنان اهمیت کسب سواد پژوهشی برای جامعه و شغل آینده‌شان را به خوبی درک نمایند (برلینک ۲۰۲۰).

یکی از مهمترین عوامل موثر در درگیر کردن دانشجویان در امر تحقیق و پژوهش، توجه به برنامه درسی است و آن هم برنامه درسی که به جای آموزش محوری، مبتنی بر پژوهش محوری باشد؛ چرا که در حقیقت، در دانشگاه، بزرگترین چالش امر پژوهش خروج از آموزش محوری است و بسیار مهم است که محتوای برنامه درسی در نظام دانشگاهی به گونه‌ای باشد که انگیزه و تمایل به تحقیق و پژوهش را در دانشجویان برانگیزد. زیرا دانشگاه، از مهمترین مراحل آموزش رسمی است که دارای وظایف و رسالت‌های متعددی در جهت رشد و پیشرفت نیروی انسانی جوامع است و بالدرستون دانشگاه به عنوان اصلی‌ترین نهاد توسعه دهنده منابع انسانی، در مسیر دستیابی به توسعه پایدار مبتنی بر ملاحظات جهانی شدن، نقش حساسی را بر عهده دارد (ذاکری و همکاران ۱۳۹۶).

نهاد دانشگاه، باید با تربیت افراد پژوهشگر و محقق در تمام حوزه‌ها اعم از علم، فرهنگ، اقتصاد و جامعه و... نقش برجسته و انکارناپذیری را ایفا نماید. از لحاظ ضرورت کاربردی این پژوهش انتظار جامعه و بازار کار این است که از یک جهت، برنامه‌های درسی در دانشگاه

توانسته باشد نقش موثری در تربیت نیروی انسانی متخصص و ماهر مورد نیاز بنگاه‌های اقتصادی و دستگاه‌های اجرایی کشور در بخش‌های مختلف صنعت، سلامت، مدیریت و... ایفاء نموده باشد و از جهت دیگر نظر به ماهیت دانشگاه آزاد اسلامی که به توسعه پژوهش توجه ویژه‌ای دارد، ارائه الگویی مدون برای برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی استان تهران ضروری بوده و دارای اهمیت می‌باشد. لازمه تحقق سیاست‌ها و اهداف پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی با داشتن الگویی راهبردی امکان‌پذیرتر می‌شود. بنابراین ضروری است تا وضعیت سواد پژوهشی و نیز میزان توجه برنامه درسی دانشگاه به تقویت و پرورش این نوع سواد مورد بررسی قرار گیرد تا وضعیت کنونی به وضعیت مطلوب ارتقاء داده شود و برنامه‌ریزی‌های لازم در این حوزه صورت گیرد. مهمترین اهمیتی که پژوهش حاضر دارد آن است که پس از طراحی الگو، نقاط ضعف برنامه درسی دانشگاه آزاد اسلامی آشکار شده و در برنامه درسی آن توجه بیشتری به محتوای مطالب پژوهشی و بالا بردن سطح سواد پژوهشی دانشجویان می‌شود. در بررسی‌های انجام شده در پژوهش‌های داخلی، پژوهشی که به شناسایی مولفه‌های الگوی برنامه درسی سواد پژوهشی در دانشگاه پرداخته باشد، یافت نشد. همچنین با توجه به اینکه در رتبه بندی جهانی دانشگاه‌های ایران دیده نمی‌شود و دسترسی به سواد پژوهشی نیاز به مؤلفه‌های برنامه درسی دارد، بدین ترتیب مسئله این پژوهش عدم وجود الگوی برنامه درسی سواد پژوهشی و به دست آوردن مولفه‌های درونی و قابلیت‌های پنهانی این پدیده و نقاط قوت واقعی آن برای کشف مدل برنامه درسی سواد پژوهشی مناسب دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی (استان تهران) قرار گرفت و با این هدف پژوهش فوق تدوین گردید.

موضوع پژوهش که در ادبیات موضوع بیان شدند، از کلیه کتاب ها، نشریات و سایت های اینترنتی مرتبط بهره گرفته شد. بخش دوم از ابزار کیفی که شامل مصاحبه عمیق نیمه ساختاریافته با اساتید هیات علمی و مدعو رشته برنامه ریزی درسی بود برای پیاده کردن مصاحبه ها، بررسی مستندات و یادداشت های محقق تا حد امکان بهره گرفته شد. در مرحله کد گذاری انتخابی مدل پارادایمی سواد پژوهشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی ترسیم گردید. از جمله سولات مصاحبه می توان به موارد زیر اشاره کرد.

مقوله های «علی» برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی چیست؟

مقوله های «مداخله ای» برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی چیست؟

مقوله های «زمینه ای» برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی چیست؟

مقوله های «راهنمایی» برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی چیست؟

«پیامدهای» برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی چیست؟

اساتید مصاحبه شده هیات علمی و مدعو رشته برنامه ریزی درسی متشکل از ۸ زن که از لحاظ رتبه علمی شامل ۵ استادیار، ۱ دانشیار و ۱ استاد بودند. همچنین این اساتید متشکل از ۱۰ مرد که از لحاظ رتبه علمی شامل ۸ استادیار، ۱ دانشیار و ۱ استاد بودند.

۲۳۱۴۸۲۱۸۱۲۰۰۲۹۷۱۴۰۱۶۲۴۶۹۴۰۸ شماره

پورپوزال در این پژوهش با استفاده از روش کیفی و به دلیل عدم دسترسی به الگویی مشابه رویکرد نظریه پردازی داده بنیاد به کار گرفته شد. بخش اول به کمک منابع ثانویه و در بخش دوم از مصاحبه با اساتید هیات علمی و مدعو رشته برنامه ریزی درسی و کد گذاری باز، محوری و انتخابی الگوی برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی (مورد مطالعه استان تهران) طراحی گردید. حوزه این پژوهش کلیه منابع ثانویه شامل متون و گزارش های موجود در زمینه سواد پژوهشی به صورت هدفمند و گلوله برفی ۱۸ استاد از اساتید هیات علمی و مدعو دانشگاه های آزاد اسلامی واحد های استان تهران مصاحبه انجام شد. مبنای انتخاب و دعوت اساتید در پژوهش تدریس در رشته برنامه درسی بود. در بخش تلخیص مصاحبه ها از نرم افزار Nvivo کدگذاری باز برای بدست آوردن مفاهیم استفاده گردید و در مرحله دوم کد گذاری محوری به صورت دستی انجام شد. مرحله سوم در کد گذاری انتخابی مقوله های اصلی به دست آمد. در مجموع در سه مرحله کدگذاری در ۱۹۸ مفهوم، ۴۵ مقوله فرعی و ۱۹ مقوله اصلی به دست آمد. در مراحل کدگذاری از روش اشتراوس و کوربین به کار گرفته شد.

بخش اول منابع ثانویه اختصاص داشت و در این تحقیق برای گردآوری نظریه ها و الگوهای مرتبط با

جدول ۱. مراحل اجرای پژوهش

Table 1. Research implementation steps

مراحل	هدف	حوزه پژوهش	روش نمونه گیری	روش اجرا	روش تحلیل
اول	منابع ثانویه	متون و گزارش های موجود	هدفمند	گردند تئوری	گرد آوری نظریه ها
دوم	تعیین مفاهیم	اساتید هیات علمی و مدعو	هدفمند	گردند تئوری	کدگذاری باز
سوم	تعیین مقوله های فرعی	مقوله بندی	هدفمند	گردند تئوری	کد گذاری محوری
چهارم	تعیین مقوله های اصلی	مقوله بندی	گزینشی	گردند تئوری	کدگذاری انتخابی

هم گذاشته می شوند و بر اساس اشتراکات، تشابهات یا همپوشی معنایی به صورت مقولات فرعی قرار گرفتند. این مقولات در مرحله سوم به صورت دستی با کد گذاری انتخابی بر اساس اجزای پارادایم در مقوله های اصلی قرار گرفتند.

جدول ۲. در مقوله پدیده دارای ۱ مقوله اصلی که برنامه درسی بر اساس چهار عنصر اهداف، محتوا، راهبردهای یادگیری، روش های ارزشیابی را اساس آن (کد انتخابی) ۴ مقوله فرعی (کد محوری) و ۴۳ مفهوم (کد باز) است. جدول ۳ دارای ۵ مقوله اصلی (کد انتخابی) ۱۱ مقوله فرعی (کد محوری) و ۳۷ مفهوم (کد باز) است. در مجموع ۱۹۸ مفهوم، ۴۵ مقوله فرعی و ۱۹ مقوله اصلی به دست آمد.

در این پژوهش موازین اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد. سودمندی و آسیب نرساندن، توجه به رفاه دیگران و ارائه اطلاعات کافی درباره چگونگی پژوهش به تمامی آزمودنی های شرکت کننده، کسب رضایت نامه کتبی به منظور شرکت در پژوهش رعایت شدند. پژوهش حاضر با کد اخلاق IR.IAU 1401.683 ثبت شد.

یافته ها

در مرحله کد گذاری باز، پارا گراف های هر متن کدبندی و مفهوم بندی گردید. مفاهیم اولیه به کمک نرم افزار ان ویوو نسخه ۱۱ استخراج شد. اطلاعات حاصل از تحلیل مفاهیم مدل پارادایمی است که در برخی از آنها بصورت نمونه در جدول ۲ ذکر شده است. در کد گذاری باز مفاهیم استخراج شدند. در این مرحله مفاهیم کنار

جدول ۲. کد گذاری باز، محوری و انتخابی در پدیده برنامه درسی سواد پژوهشی

Table 2. Open, central and selective coding in the research literacy curriculum phenomenon

مقوله اصلی	مقوله فرعی	مفاهیم
		کمک به افزایش سطح مهارت های علمی و پژوهشی در دانشجویان
		حرکت به سمت پویایی و فعال بودن دانشجویان
		شناخت انواع روش های پژوهش اعم از کمی و کیفی
		ایجاد احساس تعهد در دانشجویان در امر پژوهش
	اهداف برنامه درسی	پرورش قدرت تجزیه و تحلیل و ارزشیابی و قضاوت کردن در دانشجو
		هدف تربیتی سواد پژوهشی مشارکت و تلاش پیگیرانه در پویایی است
		ایجاد ارتباط درست بین مراحل و ابعاد مختلف یادگیری
		ایجاد سلسله تفکرات منظم و مالکیت فکری در دانشجویان
		توانایی درک دنیا و محیط اطراف
		آموزش مهارت های مشاهده گری، پرسشگری، جستجوگری در دانشجویان
		فراهم کردن فرصت یادگیری از طریق محتوای برنامه درسی
		لزوم طبیعی بودن مطالب و محتوای برنامه درسی سواد پژوهشی
	محتوای برنامه درسی	قرار دادن سوالات و یادگیری علوم در رؤس مطالب
		پرورش روحیه مساله مداری و مساله پروری در دانشجویان
		عدم تطبیق محتوای برنامه درسی علوم انسانی با نیاز بازار کار
		اطلاع کامل اساتید از فرایند یاددهی و یادگیری
		توجه به روش های تدریس تعاملی (پرسش و پاسخ، بحث گروهی و یادگیری مشارکتی)
		آموزش دروس دانشگاهی به شکلی متنوع تر
		به چالش کشیدن دانشجو
	روش های ارزشیابی	تعیین استانداردهای ارزشیابی بر اساس شرایط
	برنامه درسی	توسعه فعالیت های فردی و گروهی در کلاس
		توجه استاد به پرسش ها و پاسخ های کلاسی دانشجویان

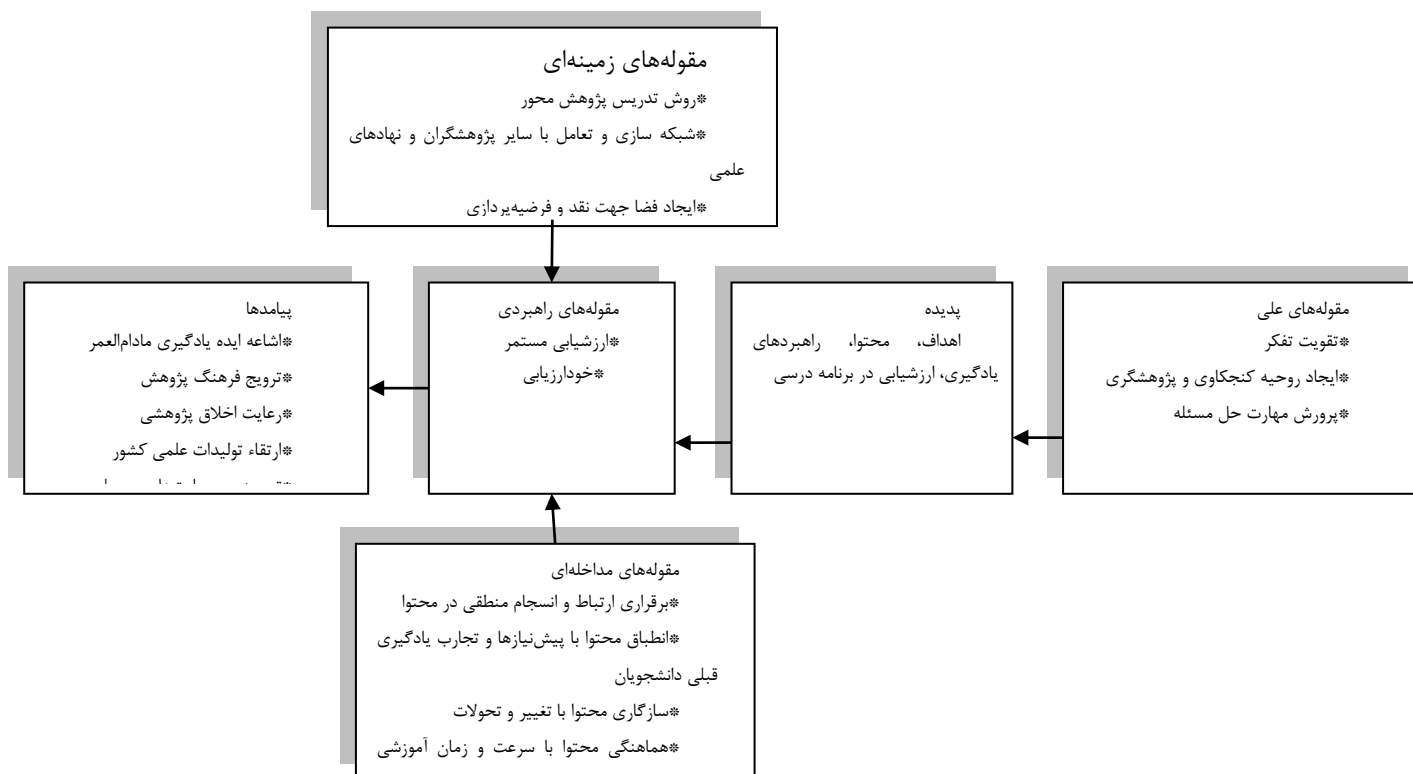
جدول ۳. کدهای باز و محوری و انتخابی «پیامدها»

Table 3. Open, central and selective codes of "consequences"

مفاهیم	مقوله فرعی	مقوله اصلی
ایجاد یادگیری عمیق در دانشجویان	یادگیرنده و یاددهنده	اشاعه ایده یادگیری مادام‌العمر
در وسعت عمقی یاد گرفتن	مادام‌العمر	
توجه به سواد یادگیری مادام‌العمر	سواد یادگیری مادام‌العمر	
داشتن برنامه‌ریزی و مدیریت زمان برای یادگیری همیشگی		ترویج فرهنگ پژوهش
تحول برنامه درسی دانشگاه آزاد بر مبنای سواد پژوهشی	تقویت تفکر پژوهشی	
توسعه و تقویت تفکر پژوهشی		
توسعه فرهنگ پژوهشگری و پژوهش خواهی در دانشگاه	گسترش فرهنگ پژوهش	رعایت اخلاق پژوهشی
توانایی بخشی به دانشجو در جهت پیشبرد مراحل انجام یک پژوهش		
آشنایی دانشجویان اصول و روش‌های تدوین مقالات پژوهشی	کدها و استانداردهای اخلاقی در پژوهش	
مهارت‌یابی دانشجو در مدیریت فرنی‌ها و استنادها	عدم انحراف اخلاقی در پژوهش	ارتقاء تولیدات علمی
مقید نمودن دانشجو به عدم ارتکاب سرقت علمی از دیگران	پژوهش	
رعایت حریم شخصی افراد در پژوهش		
اجرای فعالیت‌های پژوهشی علمی و عملی خارج از دانشگاه	بالا بردن جایگاه علمی ایران	کشور
بالا بردن سطح سواد پژوهشی در سیستم دانشگاهی	استفاده از ظرفیت‌های دانش بنیان	
استفاده از ظرفیت‌های دانش بنیان ها در حل مسائل کشور	دانش بنیان	
مهارت‌یابی دانشجو در تحلیل‌ها و تفسیرها	مهارت‌های نوشتاری و تحلیلی	توسعه مهارت‌های علمی و پژوهشگری
مهارت یافتن دانشجو در خواندن تحلیلی متون علمی		
آشنایی دانشجو با نرم‌افزارهای تخصصی رشته خود	مهارت‌های نرم‌افزاری	
مهارت یابی دانشجو در استفاده از نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای	مهارت‌های ارتباط‌گیری با	مجامع علمی
توانمندی دانشجو در مکاتبه با نشریات داخلی و خارجی		
آشنایی دانشجو با پلتفرم‌های معتبر به اشتراک گذاری منابع تحقیقاتی		

نمودار ۱. الگوی ارائه شده برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی طبق مدل پارادایمی گردند تئوری

Diagram 1. The presented model of research literacy curriculum for Islamic Azad University students according to the Grand Theory paradigm mode

نتیجه گیری

یافته های پژوهش با تکنیک نمودار و نوشتن خط سیر داستان یکپارچه سازی مفاهیم طراحی الگوی برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی استان تهران و پاسخ به شکاف پژوهشی موجود در این زمینه، این موضوع به عنوان یک پدیده پس از تحلیل یافته ها طی فرایند کدگذاری باز، محوری و انتخابی در قالب مدل پارادایمی الگوی برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی منعکس گردید و با تکنیک نمودار به شکل الگوی شکل ۱ تدوین شد. برای اینکه نمودار توصیف بهتری یابد، با نوشتن خط سیر پژوهش، الگوی برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی توصیف شد. در تدوین الگوی برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی تقویت تفکر، ایجاد روحیه کنجکاوی و پژوهشگری، مهارت حل مسئله از جمله شرایط علی است. به این دلیل به منظور ایجاد و شکل گیری پدیده موانع موجود در هریک از این مؤلفه ها برطرف گردد. از آنجاییکه الگوی برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان با روش تدریس پژوهش محور، شبکه سازی و تعامل با سایر پژوهشگران و نهادهای علمی، ایجاد فضا جهت نقد و فرضیه پردازی، ترغیب دانشجویان به مشارکت در یادگیری ممکن است دستخوش تغییرات گردد. به این دلیل برنامه ریزان باید شرایط زمینه ای که در آن فرایند ها و تعاملات برای اداره کنترل و پاسخ به پدیده مستتر است، تحت کنترل داشته باشند و برنامه درسی را برای مقابله با این تغییرات تجهیز نمایند. با توجه به اینکه الگوی برنامه درسی در راستای اجرایی شدن درگیر شرایط مداخله گری همچون برقراری ارتباط و انسجام منطقی در محتوا، انطباق محتوا با پیش نیازها و تجارب یادگیری قبلی دانشجویان، سازگاری محتوا با تغییر و تحولات، هماهنگی محتوا با سرعت و زمان آموزشی اختصاص داده شده دانشگاه برنامه ریزان به منظور اجرای الگوی برنامه درسی سواد پژوهشی باید این ۴ مؤلفه را کنترل نموده و در راستای تأثیر مثبت این

مؤلفه ها به تقویت زیر ساخت های فیزیکی و تکنولوژیکی بپردازند. به این ترتیب تحت تأثیر شرایط مداخله گر و زمینه ای رفتارها و تعاملاتی حاصل می شوند که استراتژی و راهبردها هستند و از جمله راهبرد ها ارزشیابی مستمر و خود ارزیابی می باشند که به عنوان استراتژی می توانند در به دست آوردن پیامد ها تأثیر گذار باشند. برنامه ریزان با اجرای این راهبرد ها به پیامد های الگوی برنامه درسی سواد پژوهشی اشاعه ایده یادگیری مادام العمر، ترویج فرهنگ پژوهش، رعایت اخلاق پژوهشی، ارتقاء تولیدات علمی کشور، توسعه مهارت های علمی و پژوهشگری دست یابند.

از آنجا که یکی از شرایط زمینه ای در این پژوهش ترغیب دانشجویان به مشارکت در یادگیری آمده است با پژوهش ولو (۲۰۱۴)، تین (۲۰۲۱)، اولسون (۲۰۲۱) و حسینی (۱۴۰۰) با عنوان پژوهش محوری، کار کردن به صورت گروهی، درک مفاهیم علمی، توانایی حل مسئله است همخوانی دارد. در تبیین یافته های پژوهش حاضر همسو با یافته های ابراهیمی (۱۴۰۰) و انجم شعاع (۱۳۹۹) می توان ادعان داشت که کاربست رویکرد پژوهش محور هنگامی که فعالیت ها از بطن پرسش های دانشجو برمی خیزد و براساس تجارب او شکل می گیرد، به وی فرصت داده می شود تا تجارب و مشاهده های خود را هم زمان به کار گیرد. نظر به اینکه در سیاستگذاری آموزشی معماری، پرورش بر آموزش تقدم مرتبه دارد، دستیابی به اهداف دروس، درک و بیان معماری مستلزم اتخاذ رویکرد و روش های اثربخش و متناسب با این سیاستگذاری است. میان رویکردهای مختلف یادگیری، رویکرد پژوهش محور که گرایش پرورشی قوی تری دارد، برای به کارگیری در آموزش درک و بیان معماری اثربخش تر و مناسب تر است.

همسو با یافته های پژوهش حاضر، حسینی (۱۴۰۰) پژوهشی را با عنوان تأثیر آموزش های پژوهش محور بر خودراهبری دانش آموزان دختر پایه نهم انجام داده است. پژوهش حاضر در مورد دانش آموزان دختر پایه نهم

حل مسئله ، شناسایی انواع یادگیری و انواع سواد به موارد دیگری اشاره شود.

پیشنهاد می گردد در بخش محتوا از محتواهای الکترونیکی با رویکرد سواد پژوهشی در قالب متون خلاصه شده دیداری ، شنیداری و مکتوب گنجانده شود.

پیشنهاد می گردد روش های تدریس از جمله عناصر فعالی هستند که نظام یاددهی - یادگیری بر آن استوار است و می تواند به شکل تعاملی باشد تا از طریق روش های یادگیری تعاملی دانشجویان از فناوری های آموزشی بهره مند گردند و با دانشگاه و اساتید ارتباط موثرتری بگیرند.

پیشنهاد می گردد در بخش ارزشیابی و مقوله های کیفیت ارزشیابی، طراحی آزمون، مهارت پژوهشی ، ارزشیابی و طراحی ارزشیابی ، آموزش ارزشیابی، اشکال ارزشیابی، ارزشیابی تکوینی و خود ارزیابی علاوه بر آنها مشارکت دانشجویان در امر آموزش و ارزشیابی موثر واقع گردد.

پیشنهاد می گردد از آنجاییکه تمام عناصر برنامه درسی سواد پژوهشی از اعتبار لازم برخوردار هستند و مورد تایید قرار گرفته اند . لذا دانشجویان از همه آنها بهره مند گردند و یا در جستجوی مقوله های دیگر ویا عناصر دیگر برنامه درسی باشند

۲- پیشنهادات پژوهشی

با توجه به محدودیت دسترسی به آمار دانشجویان پیشنهاد می گردد در مکانهای جغرافیایی دیگر بررسی شود.

در تعیین وضع موجود برنامه درسی سواد پژوهشی به سایر مولفه ها بجز هدف ، محتوا، راهبردهای یادگیری و ارزشیابی در برنامه درسی سواد پژوهشی مورد توجه قرار گیرد.

با توجه به مبانی نظری پژوهش حاضر و نتایج بدست آمده مولفه های دیگری استخراج گردد.

در طراحی الگوی برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان پژوهش دروس مرتبط با برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی استان تهران طراحی و تدوین گردد.

در پژوهش حاضر نشان می دهد که سواد پژوهشی مورد نیاز دانشجویان است و ضروریست مسئولان دانشگاه

شهرستان تنکابن بود. برنامه آموزش پژوهش محور با گروه آزمایش، به مدت هفت جلسه و هر جلسه یک ساعت کار شده است اما در گروه کنترل هیچ گونه آموزشی صورت نگرفته است. در پایان تجزیه تحلیل هر دو گروه نشان داده است که آموزش پژوهش محور بر رغبت به یادگیری، خودکنترلی و خودمدیریتی دانش آموزان دختر پایه نهم شهرستان تنکابن موثر است. در تبیین یافته ای پژوهش حاضر همسو با یافته های اولسون (۲۰۲۱) پژوهشی را با عنوان تاثیر جو پژوهشی بر عملکرد تدریس هیئت علمی دانشگاه انجام داده است. در تجزیه و تحلیل ها با ۱۹۱ دانشکده تمام وقت کالج بازرگانی که در ۴۵ دانشگاه دولتی مستقر بودند، انجام شده و نتایج نشان داده که وجود جو پژوهشی قوی در دانشگاه بر عملکرد تدریس هیئت علمی تاثیر مثبت دارد و جو پژوهشی ضعیف، رابطه بین تعهد تدریس و عملکرد تدریس استادان را کاهش می دهد. تین (۲۰۲۱) پژوهشی را با عنوان افشای تصاویر فرهنگ پژوهشی در دانشگاه های ویتنام انجام داده است. نتایج نشان داده با توجه به این واقعیت که آموزش عالی ویتنام به شدت توسط دولت تنظیم می شود، تغییرات در فرهنگ پژوهش در دانشگاه ها باید با تغییراتی در عوامل مرتبط با دولت باشد که اعتقاد بر این است که بر شکل گیری فرهنگ پژوهش تأثیر می گذارد.

پیشنهادات پژوهش را می توان به دو دسته پیشنهاد های کاربردی و پژوهشی تقسیم کرد . در ادامه به هریک پرداخته می شود:

۱- پیشنهادات کاربردی

در یک نتیجه گیری اجمالی این پژوهش در طراحی الگوی برنامه درسی سواد پژوهشی دانشجویان به عناصر نیاز سنجی ، هدف، محتوا، فعالیت یادگیری، روش تدریس، مواد و منابع، زمان، فضا، گروه بندی، ارزشیابی، نقش استاد، پیامد، تفکر، انگیزه، اخلاق پژوهشی، بودجه بندی می توان نام برد . لذا پیشنهاد می گردد:

پیشنهاد می گردد در بخش اهداف علاوه بر مولفه های تمرکز بر هدف پژوهشی و دور نمای پژوهش، شنا سایی

Taqipourzahir A. (2018). Preparations for educational and curriculum. Tehran: Aghaz Publications. Hosseini, Nireh al-Sadat (1400). The effect of research-based education on the self-management of 9th grade female students. *Educational Management and Perspectives Quarterly*, Vol. 3, No.1, Pp. 83-108. [In Persian]

Fongkanta, Pongwat; Buakanok, Fisik Sean; Netasit, Ammare; Kruaphung, Suwanee (2022). Teacher Professional Development in Research Skill of Teacher in Non-Formal Education Center, Lampang, Thailand. *Journal of Education and Learning*, 11, 1, 125-131.

Yazdi S, Karamkhani Z. (2014). Investigating the status of research skills in different study levels of the studied humanities: Mazandaran University. *Higher Education Curriculum Studies Quarterly*, Vol.5, No.9, Pp. 26-51. [In Persian]

Yousefi F, Tayari F, Abbaspour S & et al. (2021). Survey of research skills of counselors of student counseling departments of universities of medical sciences in the western region of the country (Kurdistan, Kermanshah, Hamedan, Ilam and Sanghar-Asadabad Nursing College) in 2017. *Journal of Psychology and Psychiatry of Cognition*, Vol. 8, No.5, Pp. 69-80. [In Persian]

Zainalipour H, Zarei S, Raisi Ahvan Y. (2015). Designing contingency model of curriculum by adapting Eisner, Hersey and Blanchard's perspective. *Quarterly Journal of Qualitative Research in Curriculum*, Vol. 2, Pp. 198-169. [In Persian]

Zakari S, Momeni Mehmoi H. (2017). Investigating the relationship between the degree of adaptation of professors' curricula to the quality of learning experiences and students' academic performance. *Bi Quarterly Journal of Higher Education Curriculum Studies*, Vol.9, No. 18, Pp. 157-200. [In Persian]

ها به عواقب بی توجهی به این مسئله مهم بیشتر بپردازند.

References

Abdioglu, Cihat; Çevik, Mustafa; Kosar, Hatice (2021). Investigating STEM Awareness of University Teacher Educators. *European Journal of STEM Education*, 6, 1-18.

Gyuris E. (2018). Evaluating the Effectiveness of Postgraduate Research Skills Training and Its Alignment with the Research Skill Development Framework. *Journal of University Teaching and Learning Practice*. Vol.15, No.4, Pp. 1-16.

Maddens L, Depaepe F, Raes A (et al). (2020). The Instructional Design of a 4C/ID-Inspired Learning Environment for Upper Secondary School Students' Research Skills. *International Journal of Designs for Learning*, Vol.11, No.3, Pp. 126-147.

Maddens L, Depaepe F, Raes A (et al). (2020). The Instructional Design of a 4C/ID-Inspired Learning Environment for Upper Secondary School Students' Research Skills. *International Journal of Designs for Learning*, Vol.11, No.3, Pp. 126-147.

Mohammadnejad A, Hosseini S M. (2012). Teacher research literacy and its role in improving the quality of science education. *Curriculum Studies Quarterly*, Vol.29, Pp. 117-134. [In Persian]

Parvizi Z, Askari M. (2019). Examining the role of research-oriented planning in creating applied science thinking in students, the fifth international conference of new horizons in *humanities and management*, Tehran. [In Persian]

Saki R. (2020). *Teacher's Research Literacy*. 26 [In Persian]

Taleghani M, Mehdizadeh M. (2015). Identifying and classifying the bottlenecks and challenges of research and development activities in the administrative system. *Journal of development and transformation management*. Vol. 25, Pp. 37-50. [In Persian]